

CSONGRÁDI LAP

VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

Szerkesztőség:
Főter 27. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.
Megjelen minden vasárnap reggel.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:
Egész évre 4 frt. Félévre 2 frt. Negyedévre 1 frt.
Hirdetéseket
a kiadóhivatal mérsékelt árajzok szerint számít.
Egyes szám ára 8 kr.

Weisz Márk könyv... vá az előfizetés és hirdetés...
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nyiltér petit sora 30 kr.

Vendégeinkről.

Csendes, elhagyatottnak látszó községünk megnépesült, tegnap érkezett meg hozzánk Csongrádvármegye 250 tagból álló tanitói testülete, hogy folyó ügyeinek elintézésével megbeszéljen olyan dolgokat, melyek tanügyünk emelése, felvirágoztatása szempontjából szükségesek.

Isten hozta körünkbe, üdvözljük őket!

Csongrád városának ez alkalommal harmadszor jut az a kiváló szerencse, hogy a megyei tanitóság éves közgyűlését itt tartja meg. Alföldi, magyar város lévén, a mi népünk híres a vendégszeretetéről, s úgy hiszünk, hogy a megyei tanitóság nálunk jól fogja magát találni.

A mai nap délelőttjén a díszüléssel veszi kezdetét a közgyűlés, s a díszelnöki tisztséget az a kiváló férfi fogja viselni, kit nemcsak Csongrád város polgársága tisztel, de az egész vármegye úgy ismer, hogy arra a helyre nála kiválóbb férfit felkérni lehetetlen, s az nem más, mint Ujhelyi Nándor ur,

Csongrádvármegye tanítótestületének dísztagja.

A díszelnöki megnyitót „Csongrád népéhez“ intézett meleghangú óda fogja megelőzni, melyet az egyesület arra felette méltó elnöke: Vass Matyás irt.

Az óda szavalata után Guttenberg Pál a slöjd iskola igazgatója tart „A tanító a földműves portáján“ czimvel a kézügyesség tanításáról felolvasást. „A tanyai iskoláról“ ezímen Dr. Tergina Gyula, vármegyénk munkás, fáradhatatlan kir. tanfelügyelője fog értekezni, mint, ki leginkább ismeri azokat a helyes módokat, melyek által a tanyai-nép oktatása keresztül vihető. Ez a felolvasás egygyel gyarapítani fogja azt az elévülhetetlen érdemet, melyet Dr. Tergina Gyula vármegyénk tanügyeinek előbbre vitelében kifejtett.

Vasárnap délután az „Országos Eötvös alap“ fiókegyesülete tart ülést, a rendes közgyűlés pedig f. hó 18 án, hétfőn lesz, melynek a házi ügyeken kívül Kárpáti Sándor, Ében Mihály és Zengei Ferencz fognak értekezéseket tartani. Az első, „A beszédhibák legszokot-

tabb alakjainak megelőzéséről, illetve gyorsításáról“, Dr. Ében Mihály számboki plébános „A számtanítás módszeréről“, Zengei Ferencz pedig „Az elemi iskolai torna-tanításról“. Ezt követi még számos, a tanügy érdekeit emelni czélzó indítvány.

Ime tehát annak a nemes munkának programja, melynek megvalósítása érdekében Csongrádvármegye tanitói kara fáradozik. És, hogy Csongrád városának jutott az a kiváló szerencse, hogy vármegyénk 300 tanítója itt jött össze, azt községünk humánusan gondolkozó előljáróságai s képviselőtestületének köszönhetjük.

Bizvást hihetjük, hogy kamatozó tőke az az áldozat, melyet Csongrád ősi baráti-szeretettől áthatott közönisége hoz.

Mert hiszen, mint Verseghy találon kérdi és feleli:

„Birhatnánk e valami üdvösebbet a tudományoknál?”

Mivel a fő, s jó szív: legdrágább nemzeti kincsek. Tőle függ népek léte, hatalma, neve“.

A tudomány műhelye az iskola, munkások benne a tanítók; kelléke és eszköze: a nevelés és a műveltség.

TÁRCZA.

Mikor a tiszthelyettes mulat.

— Bakatörténet. —

Irta: Lakatos Sándor.

— Állj, kocsis, állj, nem látod, hogy a kaszárnya előtt állunk.

— Tekintetes ur, kérem...

— Semmi tekintetes!

— Nagyságos ur kérem...

— Semmi nagyságos! Én csöngőley tiszthelyettes vagyok. Különbén majd mindjárt megtanítalak, merre hajts mikor én ülök a kocsidon.

— Tessék kipadoltatni az utcát, akkor majd nem zörög és nem ráz olyan nagyon.

— Mit, még feleselsz?

A párbeszéd reggelig is eltartott volna, ha odabent az őr meg nem ismeri Csöngőley tiszthelyettes ur hangját s minden szabályszerűség mellőzésével kaput nem nyit neki.

— Hé, őrparancsnok kifelé!

— Parancsoljon tiszthelyettes ur, szól a káplár, kiugorván az őrszobából.

Hat órávas ennek a nyomorultnak A szolgálati jegyet majd megírom az őrszobában. Hat óra vas, de rögtön!

A kocsis kaczagott, csak azt felelte: Majd ha fagy.

— A tizedes összecsapta a bokáját.
— Tiszthelyettes ur, alázatosan jelentem, nem lehet.

Mit. Parancsolom!

— Tiszthelyettes ur, alázatosan jelentem az czibél, annak pedig nem dukál a guzs.

— Tanuljon a tiszthelyettes ur reglamát a káplártól — hallatszott a bakról s a kocsis nagy robogva tovább ment.

A kadétot elfogta a düh. Szerette volna szétszedni az őrparancsnokot, de megkimélte magát ettől a erős munkától.

— Kihallgatásra mégysz, mert nem engedelmeskedtetl.

Nagy dühöngve fölment a lakására.

Szegény Kása tizedesnek az volt az őrség parancsnoka, éppen elég volt annyi a mulatságból. Hetedik hónapja, hogy katona. Még csak meg se szidták eddig. S most, mikor csak a minap varrta fel a második csillagot, most az első őrparancsnokságon éri a veszrelem. Mert, hogy megbüntetik, akár a századnál végeznek vele. akár az ezrednél, annyi bizonyos. Nem engedelmeskedett. Ez fegyelem sértés. Mi lesz belőle, ha szigorú fogságba kerül. Vasra verik, mikor senkit sem bántott, mikor szabály szerint cselekedett. Ezt em értheti meg.

Hiába vigasztalták a nálánál öregebb bakák, hogy ne féljen, előbb kap orrot a

tiszthelyettes, mint ő — nem tudták kiverni fejéből a szigorú fogságot. Mit használ neki, ha kikötik is a tiszthelyettest, ha őt is megbüntetik, azt ő nem bírja ki.

Meg jött a dél, a föl váltás ideje, bár ne jött volna. Mikor megindult át adta a szolgálatot s megindult az őrséggel föl a százados, úgy érezte magát, mintha a napos kísérné az áristomba.

A századnál mindenki a Kása tizedes dolgáról beszél. Valamennyien megegyeztek abban, hogy neki baja nem történhetik.

A század ideiglenes parancsnoka a hadnagy ur, jóbarátja a tiszthelyettes urnak. Talán az nap este is együtt mulattak, mikor Kása tizedesnek baja történt.

A kihallgatáson nem is, várta, hogy a deliquens kibeszélje magát.

— Nem engedelmeskedett. Elég. Jön velem az ezredeshez.

Mikor pedig valakit az ezredes elé visznek kihallgatásra, akkor nagyon meg akarják vele kösztoltatni a fekete levest, vagyis inkább a sötét szobát leves nélkül. Annyit jelent ez, mintha a század parancsnok azt mondaná: Én téged meg büntethetnék, de ez nagyon enyhe megtorlása volna a te bűnödnek. Igazságos jutalmat neked csak az ezredes parancsnokság adhat.

Tudta ezt jól Kása tizedes. A könnyei

legebb hála érzete szállta meg lelkemet, a mikor személyesen meggyőződtem arról, hogy az aradi Kölcsey Egyesület áldozatokat és fáradságot nem kímélve, dicső szabadságharcunk ezernyi és ezernyi emléktárgyát egybegyűjtötte és megalkotta Aradon az egész nemzet méltó büszkeségét: Szabadságharcunk emléktárgyainak országos múzeumát.

E múzeumban helyeztem el én is dicső emlékü férjem Damjanich János tábornok után fennmaradt és birtokomban volt emléktárgyakat.

E derék egyesület a szabadságharc szétszórt emléktárgyainak egybegyűjtésével nem elégszik meg, feladataul tűzte ki azt is, hogy a szabadságharc vértanúinak méltó és a nemzeti kegyeletét kifejező múzeumot állít, templomot a vértanúk hamvaival falai között, hogy legyen szívet betöltő, hazát megoltalmazó tanító példa a haza minden gyermekének.

Az aradi Kölcsey Egyesület a szép terv megvalósítására nem a amizsnát koldul, hanem megvételre ajánlja Zichyi Mihálynak „1848 és 1867” feliratu remek alegorikus képeit, hogy ez uton is a aptókáját s így a szabadságharc ötvenedik évfordulója alkalmából a mauzóleum alapkövét letehesse, a mely mauzóeum szentélyében a vértanúk hamvai, teremben pedig a szabadságharc idejéből fennmaradt ereklyék lesznek méltó módon elhelyezve.

E vállalat érdekében közbenjárásomat kérte ki a derék Egyesület.

Mit mondhatok egyebet, mint azt, hogy az aradiak magasztos tervét szívem mélyéből üdvözlöm. — helyeslem a célt s a megvalósításnak épp oly szép izléssel, mint a célt egybe hangzólag megválasztott eszközöket. Zichyi Mihálynak remek színnyomatu képeit minden hazafinak figyelmébe és pártfogásába melegen ajánlom.

Budapest, 1897. október havában.

Damjanich János özvegye.

UJDONSÁGOK.

— **Kitüntetés.** Tary István vármegyei első aljegyzőt, városunk derék szülöttét szép kitüntetés érte. A f. hó 16-án folytatólagosan tartott vármegyei közgyűlésen Dr. Vadnay Andor főispán Tary Istvánt vármegyei tiszteletbeli főjegyzővé kinevezte. Öszinte szívvel üdvözlöljük a kiváló munkásságu tisztviselőt eme kitüntetés alkalmából.

— **Esküvő.** Spitzer Miklós állanvasuti tisztviselő ma délután esküszik örök hűséget a helybeli róm. kath. templomban Borbás Mária kisasszonynak, Borbás Ferencz helybeli köztisztviselőnek álló iparos, kedves és szép leányának.

— **Dr. Havas Zsigmond** állami orvos, városunkban letelepedvén, a szemészet és fogászat szakorvosa, orvosi rendelését november hó 1-én Forgó G. Pál féle házban, Templom utca 96. szám alatt megkezdi naponta d. u. 2—5-ig.

— **Névmagyarosítás.** Stallmayer György helybeli kir. járásbírósi tisztviselő és Tibor nevű fia, mint a „Hivatalos Közlöny” mult vasárnapi számában olvastuk — nevét: „Székelyre” magyarosította.

— **Helfy Ignác öröke.** A 48 ki függetlenségi szabadságharc e puritán jellemű alakja, Helfy Ignác alig hogy az örök álomra lehunyta szeméit: már is teljes erővel indultak meg a kombinációk arra: ki lépjen örökébe a szegvári kerület orsz. képviselőségben? Mint hírlík, szabadelvű programmal Károlyi Imre gróf, függetlenségivel pedig — eddigi merev álláspontjából ítélve — Ugron Gábor a jelöltük.

— **Jóváhagyott szerződés.** Csongrád vármegye köztörvényhatósága a f. hó 15-én tartott rendkívüli közgyűlésében Greskovits Ferencz felebvezésének mellőzésével jóváhagyta Csongrád városának azt a szerződését, melyet a népkert bérletében Szilávik János vendéglőssel kötött. Így tehát újabb három évig ismét Szilávik János marad a népkerti vendéglős.

— **Megtagadott államdíj.** A Csongrád megyei gazdasági egyesület a mult vasárnapról elhalasztott löversenyét, most vasárnap tartja s mint eddig évente, e löversenyére is kérte a földművelésügyi minisztertől, hogy a löverseny céljaira a szokott államdíjat melyet programjába fel is vett, ez évre is adja meg. A fődmívelési minisztertől azonban ezúttal tagadó válasz jött. Azt mondja a miniszter hogy a szakfériak meghallgatása után és azok véleményéhez képest, miután semmi gyakorlati célját nem látják, nem adnak ily díjra pénzt a vidéki gazd. egyesületnek, készségesen adnak azonban megfelelő összeget az állattenyésztést elősegítő czelokra. A löversenyre azonban ez a tagadó miniszteri válasz ezúttal nem lesz befolyással, mert az államdíj futamánál e helyett teljesen azonos feltételekkel, csak más díjbeosztással, a gaz. egyesület a Károlyi Imre gróf által nagylelkűen adományozott 100 frotot fogja díjként a nyerteseknek kiadni.

— **Biciklizkorzó.** A városunkban rém módon (a mi egyéb-cént nem nagy baj) elszaporodott bicikliz kerekék a szentháromság-tér melletti széles járdát teljesen okkupálták és sáros időben is folyton megszállva tartják. Jó lenne őket, már t. i. a biciklizista sportmannokat a népkertbe utasítani, a hol a nyár folyamán teljesen otthon érezték magukat. Mert: r. m. l.

— **A községi közgyűlésről** szóló tudósításunk térszúke miatt kimaradt. Jövő számunkban azonban részletesen foglalkozunk a közgyűlési ügyekkel.

— **Mellékereset.** Míg a kutyastatárium fönn állott, a sintereknek vigan folyt az élet. Itt is, ott is, ha szemre való kutyát láttak, iparkodtak hurokra keríteni, mett legkevesebb, mint 40 fillér nyomta a markukat. Egyébiránt szüreteljen, ki ahogy tud, annak idején, de ennek a kutya fogdosásnak már vége lehetne, mert végre is a közönségnek fogytán van a türelme; s ha, szintén annak idején, a mélyen tisztelt sinter urak a 40 kemény fillér helyett csak egy pár kemény nyakleveszt kapnak, azt minden szó nélkül fölírhatják a fülük mellé. Legyen nagyobb gondjuk inkább az elhullott állatok eltakarítására, a mit posványos árkaikban bőven találhatnak, mint mellékeresetre.

— **Bűnös szerelem.** Nálunk a szegényebb paraszt nép között az erkölestelen életmód mindinkább gyökeret hajt és oly szomorú eredményeket mutat fel, melyektől elborzad a becsületes lélek. Ilyen bűnös üzelmek közül, nem a legutolsó az, melyet derék csendőrségünk derített ki a napokban. A bűnös hajadon, a kiről szólunk: **Sinkó Franczi**, a ki könnyelmű ledér élet után bűnös szerelmének gyümölcsét egy nagy dobozba rejté el és az udvarukon lévő domb alá rejtette. Titkolták a dolgot szörnyen. Csakhogy manapság a tyuk még a legmélyebb titkot is kikaparja. A szomszédok összeszuktak. A szóbeszéd, mint a szélvész, oly gyorsan terjedt tovább. A dolgot megtudta a csendőrség is. Elfogták Sinkó Franczit, a ki bevallotta, hogy bűnös szerelmének ártatlan gyümölcsét még mult év szeptemberében elemésztette Erzsébet nevű nővére közbejárásával, a miről édes anyjuk is tudott. A dolog nagyon pikáns természetű lévén, csak annyit említünk még, hogy Sinkó Franczi a járásbírósg tömlőczében van fogva, hol valószínűleg bűne felett tőprengve, dudolja:

„Sinkó Francziéknál minden esztendőbe,
Kis deszkakoporsót tesznek le a földre,
Kis deszka koporsó, alig-alig rófnyi,
Szegény piézti fereg nem tudott megnőni!”

— **Betörő ablakos tót.** F. hó 8-án Kaszaniczki Dénes helybeli italmérő iparos paraszt emelt a csendőrségnek, hogy nála 7-én éjjel ismeretlen tettes látogatást tett és a pénztárban levő 35 fót 24 kr. készpénzt, egy bőr-

táskát és 2 drb. fogyasztási birczát 38 fót 20 kr. értékben, összesen 73 fót 44 kr. értéket elloptott. A csendőrség tehát nyomozta a tettest, a kit **Planyéta András**, árvamegyei ablakos tót személyében sikerült is elcsipni. Planyéta a lopást ugy követte el, hogy a fentebb mondott időben ablakjavítást eszközölt Kaszaniczkinél egész este feléig. Ezután a tótocska ablakvegraktárát hátára rakva lakására ment. Kis idő múlva azonban visszajött és iszogatótt; miközben az üzleti alkalmazottak dolguk után látva, ki és bejártak. Planyéta felhasználta az alkalmat, egy hordó mögé rejtőzött, hol egész az üzlet zártáig gugsolt. Midőn elgondolta, hogy: „este van, este van, kiki nyugalomba”, szépen előbujt rejtékelyéről és a nála levő vésővel felfeszítette a házi pénztárt, honnan a mondott dolgokat kiszedte s miután az ajtó belől volt bezárva, azt könnyűszerrel kinyitotta és a lopott dolgokat Szórfi János ismerőséhez vitte, s annak udvarán a rőzse-kazal alatt eldugta, honnan azokat a csendőrség előkerítette és a tolvaj Planyéta a büntető bíróságnak, hol Planyéta a jövőről planétázhat.

Irodalom.

Egy húsz esztendő ujság. Mégis csak igaz az, hogy a közönség meg tud szeretni egy ujságot. Mert mi csak a közönség szeretetének és ragaszkodásának tulajdoníthatjuk, hogy van egy hetilapunk, a melyik hétről-hétre a legszebb képekkel ilusztrálva megjelenhetik. Ez az ujság az **Ország Világ**, a mely húsz esztendő alatt meghódította az egész olvasóközönséget, úgy, hogy módjában áll a magyar irodalom legkiválóbb képviselőitől dolgozatokat hozni, s a nagy világ összes aktuális eseményeit pompás képekkel ismertetni. S e mellett az **Ország Világ** előfizetési ára oly csekély, hogy az az összeg senkit sem tarthat vissza az előfizetéstől. Nyolcz frtért egy esztendőig és két frtért egy negyedévig hétről-hétre hűsögesen beközpogtat az **Ország Világ** s beszámoló képen és versben a hét eseményeiről. Ezenkívül karácsonyra minden előfizető pompás kiállítású almanach kap ajándékba. Az almanach bolti ára két forint lesz. Továbbá minden előfizető a csomagolási és postaszállítási díj fejében egy-egy kötet regényt is kap ajándékba. Az **Ország Világ** legújabb száma is tele van a román királyi pár budapesti tartózkodását ismertető kitünően sikerült képekkel. Ezt a füzetet ingyen megkapja mindenki, aki egy levelezolapon e célból a kiadóhivatalhoz fordul. (Hold uteza 7.) Az ujságot nem akarjuk külön is az olvasók figyelmébe ajánlani: a ki egyszer megrendelte, az előfizetője marad.

Nemzeti kérdés Magyarországon. Az Athenaeum részvény-társaság kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tíz kötetes nagy munkának (millenniumi kiadás) kilencedik kötetének folytatásaként megjelent a 127 és 128. számú füzet Ebben Ballagi Géza „A nemzeti államalkotás (1815—1848)” történetével az 1839—40-iki országgyűlés párt-alakulásának, nevezetesen a liberális párt létrejöttének ismertetése mellett különösen bőven foglalkozik a magyarországi nemzetiségi kérdésekkel. Az előbbi füzetekben Ballagi Géza már leírta a Kollár-féle tót-pánzláv mozgalmakat, most a horvát nemzetiségi kérdés keletkezését, a melyeknek Gáj Lajos volt szellemi vezére, nagy részletességgel ismerteti. Néhány évtizeddel előbb omlott össze a Napoleon által alkotott Illyr- királyság, melyben jóformán az egész délszláv világ egyesítve, Isztriától kezdve le Albániáig Ennek a leant illir királyságnak keretében akarták megismerni a Nagy-Horvátországot, a melynek mamora még most sem ment ki egészen a horvát fejből. Ennek a hőbortos államcszmenek új életre ébredésére a magyarországi nyelvkérdés adta meg a lökést. Ugyanis, most folytak a viták e fölött, hogy a diétális és hivatalos nyelv a magyar legyen Addig, míg a latin volt a hivatalos és tudományos nyelv, nem volt Magyarországon nemzeti kérdés. Ekkor támadt fel a sok nyelvű nemzetiség mindentelől De csudálatos, hogy legtovább hallgattak a horvátok. Ezeknek egyéb kívánságuk nem volt, minthogy továbbra is a latin hivatalos nyelvet használhassák Hanem ez a rajongó Gáj Lajos, a horvát-illyr hivatalos nyelvet írta zászlajára és az irodalmi téren kezdte meg a mozgalmat a magyar nyelv és a magyar állami kapcsolat ellen. De tudja azt, hogy abban a kápzelt Nagy-Horvátországban megint csak felüti fejét a nyelv-kérdés nydrája, mert a vend, az istriai, a horvát, a szerb, a bosnyák és dalmát nem foyja megérteni egymást és egyik a másik fölé akar helyezkedni, hat Gáj Lajos egy normális szláv nyelvet, az ugy-navezett illyr-nyelvet akarta létrehozni és erre nézve irodalmi mozgalmat indított, de ezzel, valamint a nagy horvát ábránddal is kudarcot vallott. A magyarok elleni horvát gyűlölködés magvát azonban Gáj Lajos hintette el a Dráván túl Ezen füzetekhez is erre a korra vonatkozólag igen érdekes szövegkép és műmelletiek van csatolva Igy, „Jelenet az 1838-iki árvizből”, „Deák Ferencz betérjeszté a büntető törvénykönyvről szóló javaslatot”, Feszty Árpád falfestménye a törvényészéki palotában stb. Egyes füzet ára 30 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben.

Közgazdaság.**Utmutatás a sertésveszben megbetegedett sertések húsának megvizsgálására.**

— Kiadja a földmivélsügyi m. kir. miniszter. —
(Folytatás)

Olyankor, a mikor a sertés hirtelen nagyon megbetegedett és állapota napról-napra, sőt sokszor óráról-óra rosszabbodik, ha az orrából vér jön, ha vérest hujozik: biztosan következtetni lehet arra, hogy az emberi egészségre veszedelmes vérbomlás a sertésben már bekövetkezett. Az ilyen beteg disznónak a húsát nem tanácsos megenni, mások számára kimérni meg épen nem szabad, mert aki ezt teszi, büntetésbe esik, börtönbe is juthat.

Ezért szükséges, sőt elkerülhetetlen, kivált a közfogyasztásra szánt disznónál az, hogy a vágóhídi biztos azokat már a leölés előtt is megtekintse.

6. A romlott és ártalmas hús jelei.

Az emberi egészségre ártalmasnak és romlottnak kell tekinteni az olyan húst, amely sok vért tartalmaz, úgy hogy, összenyomásakor bőven csepeg belőle a vér;

a melynek a színe nem világos barnavörös, hanem sötétbe megy át; a melyben a rostok (a húsak a száilai) között vörös csikok és véres erek látszóttak;

a mely nagyon nedves vagy pedig többé-kevésbé kocsonyához hasonló.

Az a hús, a mely a megromlásnak ezen jeleit mutatja, még erős átfőzés vagy megsütés után is veszedelmesen megbetegítheti az embert. Az illetet tehát emberi élvezetre felhasználni semmi szín alatt sem szabad.

7. A romlott és ártalmas szalonna jelei.

Mindenki tudja, hogy az egészséges disznó szalonnája szép fehér, egészen tiszta. Ha a beteg disznó után nyert szalonna az egészséges szalonnához hasonlít, vagyis, ha abban vörös erezetek, véres pontok és csikok nem láthatók: az ember egészségére még nem káros, de csak is abban az esetben, ha zsirnak kiolvastva használják.

Ellenben, ha a beteg disznó után nyert szalonnában vörös véres erek, véres pontok és csikok, kivált pedig ha nagyobb vérfeltok láthatók: a szalonna, illetve a háj az ember egészségére káros, emberi fogyasztásra tehát sem nyersen, sem megfűstölve nem alkalmas, de sőt zsirnak kiolvastva sem szabad azt étkezésre felhasználni, hanem ilyen esetben a szalonna és a háj kiolvastva csupán ipari célokra (szappanfőzésre) használható fel.

8. A tüdő megvizsgálása.

Ha egészséges disznót ölünk: annak testéből majdnem összes vére kifolyik és csak igen kevés marad vissza a belsőrészekben. Innét van, amit minden sertésölő gazda tapasztalt, hogy az egészséges állapotban leszűrt disznó tüdeje halavány rózsaszínű és belőle kézzel, alig egy-két csepp vért lehet kipréselni.

Nem így van ez a sertésveszben disznónál. Ennél a tüdő -- hiába vették vérit a disznónak -- nem halványodik el, hanem sötétvörös marad, sőt helyenkint feketevörös színt mutat.

Az egészséges tüdő, ha megtagogatjuk mindenütt rugalmas, olyan forma, mint a lószőrrel kibélelt párna; ha késsel belevágunk, szerzeg; a bemetszés lapjáról finom habos vöröses folyadékból lehet a késsel lekaparni; ha vízbe teszszük nem merül el, hanem uszít a tetején, mert levegő van benne mint a felfújt hólyagban.

Ellenben a beteg disznó tüdeje nem rugalmas, hanem egészben vagy egyrésztében kemény akár májat fognánk meg; ha belevágunk; nem szerzeg; a vízben alámerül s a vágás lapjáról levakart folyadék nem habos, mert levegőbuborék nincs benne.

Az ilyen kemény tüdőrészt gyakran sárgászöld, vagy legalább a közepe táján sárgás színű.

Ha megnyomjuk, a kézben széttöredezik, mint a lágy sajt vagy a turó.

A tüdő külseje, melyet az egészséges disznónál finom, sima, fényes, hártya borít: a beteg disznónál homályos, gyakran pedig olyan ragadásokkal van borítva, melyek lágyak és felülről könnyen lekaparhatók. Olyan a tüdő kívülről, mintha nedves lenne.

9. A belek megvizsgálása.

A sertésvesz a disznó beleiben olyan változásokat okoz, hogy azokból a betegségre mingyárt a has felbontása után, tehát még a belek felbontása előtt lehet következtetni.

Az a hártya ugyanis, a mely a hasnak és a beleket bevonja (az úgynevezett has-hártya), a beteg sertésnél nem olyan sima és fényes, mint az egészséges disznónál lenni szokott, hanem helyenkint vöröses színű, fénytelen és véres erek látszanak rajta. Ha a beleket ujjainkkal megtagogatjuk: egyes részekben keményebb csomókat érezünk. Ha pedig felvágjuk, a belsőhártya sötétpirosnak látszik, rajta még sötétebb pontok és csikok észlelhetők, helyenkint pedig olyan piszkos sárga rakodmány borítja, a melyet könnyen le lehet kaparni.

A hol a keményebb csomót érezzük, a belső hártyán kerek vagy hosszúka, fakó szürkésárga színű kiemelkedések láthatók, olyan formájuk, mint aminő a csiperke gomba kalapja, sokszor meg olyan, mint egy kelés, a melyik már fejtakadt. Másutt ismét bemélyedések mutatkoznak, a melyet ősen felduzzatt sáncz vesz körül. Ezen mélyedések fenekét és a körül fogó sánczok széleit több nyire piszkos sárga vagy zöldes színű, szétmálló lerakódás borítja. (Vége köv.)

Felölös szerkesztő: **Éder János.**
Kiadólaptulajdonos: **Weisz Márk.**

Magas jutalékban

részesülnek megbízható szolid ügynökök, kik törvényszerűen megengedett sorsjegyeknek részletfizetésre való eladásával, egy nagy pénzintézet (részenvényársaság) számlájára foglalkozni óhajtanak. Ajánlatok „Confidentia“ czímen. Eckstein Bernát hirdetési irodájába Budapest, V., Földmivélségi útca 4 sz. intézendők. 5-4

Az 1895. évi cairói s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításon diszoklevéllel s aranyéremmel kitüntetve. — Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer:

Reuma-szesz

biztos s kiváló gyors hatása a test bármilyen csúszos bántalmait elű, u. m.: **köszvény, csúsz, rheuma, ischiás, asthuma** stb. ellen.

Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakrabban idültebb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

Fog és fejfájást 5 perc alatt megszüntet.

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, erősebb üveg 2 korona 40 fillér.

Főraktárak Budapesten: **Török József** ur gyógyszer-tárában, Király-u. 12. és **Dr. Egger A.** ur gyógyszer-tárában. Váci körút 17. — Ugyiszintén a főváros összes s a vidék csaknem összes gyógyszer-tárában, valamint a készítő

Widder Gyula
gyógyszerésznél
S.-A.-Ujhely 210 szám, ugyiszintén helyben kapható: **Vladár Sándor** ur gyógyszer-tárában.
10-3

Dr. Högyes korszakos találmánya

Asbest-talpbélés

Nincs bőrkeményedés
Nincs lábizzadás!
Nincs meghülés!
Nincs semmiféle láb-baj!

Követeljük az
Asbest-talpbélést
czipészeinktől.

Felnőtteknek 35-46
számig 1 frt. Gyer-
mekeknek 20-34
számig 50 kr.

Csak utánót mellé.

Dr. Högyes találmányát szabadalom védi minden országban. — Bővebb felvilágosítást készséggel ad

Az „Élső magy. asbestáru-gyár“

Budapest, VI., Szív-u. 18 sz.

Csongrádon kizárólag: **Engel Zs.**
és Társa uraknál kapható. 3-2